

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM ȘI EVALUARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

METODICA PREDĂRII ISTORIEI ȘI A GEOGRAFIEI

CLASA A XII-A

Filiera vocațională – profil pedagogic, specializarea învățător-educatoare

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. _____ / _____

NOTĂ DE PREZENTARE

Obiectul de studiu *Metodica predării istoriei și a geografiei* este destinat elevilor din liceele vocaționale pedagogice și face parte din componenta curriculum diferenciat, având alocată o oră/săptămână, în clasa a XII-a.

Două aspecte au influențat major decupajul didactic pe care îl propune programa:

- relațiile specifice pe care *Metodica predării istoriei și a geografiei* le are cu obiectele de studiu din trunchiul comun (istoria, geografia și disciplinele psihopedagogice);
- apariția noilor programe de istorie și geografie pentru clasa a IV-a, care propun un alt context pentru conceperea experiențelor de învățare pe care le favorizează programa.

Astfel, studiul istoriei în ciclul superior al liceului se focalizează pe înțelegerea specificului cunoașterii de tip istoric și pe funcționalitatea acesteia pentru diferite domenii de activitate, iar studiul geografiei este centrat pe aprofundarea cunoștințelor și înțelegerea problemelor fundamentale ale Terrei, Europei și României.

Noile programe de istorie și de geografie pentru clasa a IV-a au ca punct de plecare experiența concretă a elevilor în orizontul lor de existență cotidiană și le propun acestora o introducere în cele două domenii de cunoaștere. Propunerea unor trasee de învățare în care elevii fac cunoștință cu timpul și spațiul pornind de la situații familiare (aspecte care țin de istoria și geografia locală sau de teme privitoare la copilăria în trecut și astăzi), precum și diversificarea activităților de învățare și creșterea ponderii lor în programă sunt elementele principale pe care ar trebui construite experiențele de învățare pornind de la noile programe.

Miza lor nu mai este aceea de a susține finalul unei etape de școlaritate, ci începutul unui parcurs școlar care se va încheia în clasa a XII-a.

În proiectarea curriculumului pentru disciplina *Metodica predării istoriei și a geografiei* s-a pornit au de la domeniile de competență din programele școlare pentru trunchiul comun ale celor două discipline, respectiv: comunicarea; relațiile interpersonale, civice și interculturale; analiza surselor istorice și geografice și modalități de utilizare pentru informare, documentare și cercetare; învățarea permanentă.

Prin focalizarea pe aceste domenii de competență s-a urmărit asigurarea progresului în învățare, în context formal și nonformal, cu accent deosebit pe următoarele direcții de formare:

- utilizarea eficientă a comunicării și a limbajului de specialitate din domeniul istoriei și geografiei;
- exersarea demersurilor și acțiunilor civice democratice și de protecție a mediului înconjurător;
- aplicarea principiilor și metodelor adecvate în abordarea surselor istorice și în utilizarea suporturilor cartografice;
- folosirea resurselor care susțin învățarea permanentă.

Prin competențele specifice și conținuturile învățării disciplinei *Metodica predării istoriei și a geografiei*, la filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea învățător-educatoare, sunt promovate valori, atitudini și comportamente precum:

- coerență și rigoare în gândire și acțiune
- gândire critică și flexibilă
- relaționarea pozitivă cu ceilalți
- respectarea drepturilor fundamentale ale omului
- dezvoltarea atitudinilor proactice în viața personală și cea socială
- antrenarea gândirii prospective prin înțelegerea rolului istoriei în viața prezentă și ca factor de predicție a schimbărilor
- rezolvarea pe cale nonviolentă a conflictelor
- acceptarea reprezentărilor multiple asupra istoriei, culturii, vieții sociale
- asumarea diversității etnice, sociale, religioase și culturale
- atitudine responsabilă față de mediul înconjurător

Conținuturile asociate competențelor specifice se subsumează domeniilor de conținut incluse în programele pentru liceu. Acestea sunt:

- ❖ pentru istorie:
 - ◆ Popoare și spații istorice
 - ◆ Oamenii, societatea și lumea ideilor
 - ◆ Statul și politica
 - ◆ Relațiile internaționale
 - ◆ Religia și viața religioasă.
- ❖ pentru geografie:
 - ◆ Mediul înconjurător ca problemă la nivel global, european și național.
 - ◆ Elemente componente ale sistemului geopolitic și economic mondial și european.
 - ◆ Elemente de geografie socială și culturală.
 - ◆ Elemente ale dezvoltării durabile.

Prezenta programă școlară cuprinde:

- notă de prezentare
- competențe specifice asociate conținuturilor învățării
- sugestii metodologice.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

Competențe specifice	Conținuturi
<p>1. Avansarea unor puncte de vedere asupra contribuției istoriei și a geografiei la atingerea obiectivelor specifice învățământului primar (cunoștințe, deprinderi de bază, valori și atitudini)</p> <p>2. Sesizarea legăturilor interdisciplinare la nivelul obiectelor de studiu din aria curriculară “Om și societate”</p> <p>3. Identificarea diferitelor perspective asupra istoriei și geografiei ca discipline școlare</p>	<p><i>Istoria și geografia în aria curriculară om și societate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • “Istoriile din școală”; constante și abordări recente în studiul istoriei; cunoștințe, deprinderi, valori și atitudini prin studiul istoriei în învățământul primar • Surse și resurse utilizate în studiul istoriei • Reprezentări și noțiuni geografice de bază; concepte și termeni cu o largă utilizare în asimilarea cunoștințelor și în formarea deprinderilor • Elemente de istorie și geografie locală
<p>4. Explorarea relațiilor dintre elementele componente ale programelor de istorie și de geografie, prin identificarea unităților de învățare și stabilirea succesiunii acestora</p> <p>5. Elaborarea planificării calendaristice și a proiectului unei unități de învățare</p> <p>6. Proiectarea activităților de predare-învățare-evaluare</p>	<p><i>Perspective curriculare asupra istoriei și geografiei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Elemente componente ale programelor școlare de istorie și geografie pentru învățământul primar și gimnazial: <ul style="list-style-type: none"> - obiective cadru și obiective de referință; - liste de conținuturi: decupaj cronologic și decupaj tematic, diviziuni tematice, concepte operaționale. • proiectarea didactică: lectura programei, planificarea calendaristică, unitatea de învățare, lecția; • repere de proiectare a CDS la istorie și la geografie.
<p>7. Folosirea surselor pentru introducerea/prezentarea/ investigarea unui fenomen/proces istoric</p> <p>8. Utilizarea metodelor și a strategiilor adecvate pentru facilitarea învățării conceptelor operaționale și deprinderilor specifice istoriei și geografiei</p> <p>9. Selectarea metodelor și a strategiilor adecvate pentru facilitarea înțelegerii mecanismelor de abordare a problemelor controversate, a perspectivelor multiple și a diversității</p> <p>9. Utilizarea metodelor de observare a realității înconjurătoare și de utilizare a suporturilor cartografice</p>	<p><i>Demersuri inovative în practica la clasă:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Metode și strategii centrate pe studiul surselor, pe comunicarea orală, scrisă și vizuală, jocul și investigația, exercițiul, strategii bazate pe acțiune, strategii de învățare la istorie și geografie • Orizontul local și analiza geografică în realizarea lecțiilor de geografie • Tradițional și inovativ în evaluarea învățării și a progresului în învățare
<p>10. Integrarea cunoștințelor obținute în situații non-formale de învățare în prezentarea fenomenelor studiate</p> <p>11. Folosirea mijloacelor și a tehnologiilor de informare și comunicare pentru investigarea evenimentelor și proceselor istorice și geografice</p>	<p><i>Istoria “din afara” școlii:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Familia, comunitatea, călătoria și contactul cu “celălalt”, muzeul, ocazii de învățare prin mass-media, film (documentar și artistic) și Internet <p><i>Geografia “din afara” școlii:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geografia în imagini și pe teren, protejarea și ocrotirea mediului natural

SUGESTII METODOLOGICE

Modul în care este concepută programa răspunde unei duble exigențe: de a fi un punct de plecare comun pentru toți profesorii și, pe de altă parte, de a-i incita în interpretarea și adecvarea acesteia la condițiile specifice în care își desfășoară activitatea.

Elevii claselor de profil pedagogic sunt în situația privilegiată de a-și desăvârși cunoașterea domeniilor istorie și geografie concomitent cu formarea lor pentru a preda elevilor mici cele două obiecte de studiu. Ei pot astfel să reflecteze concomitent la noile roluri pe care le au cei doi parteneri ai procesului educațional: cadrul didactic (învățător/ institutor/ profesor) și elevul:

- a) pentru cadrul didactic: facilitarea învățării, încurajarea elevilor pentru a formula puncte de vedere personale, colaborarea cu elevii în realizarea demersului didactic;
- b) pentru elev: învățarea prin cooperare, învățarea în contexte formale și non-formale, transferul învățării¹.

Asumarea noilor roluri antrenează demersuri didactice bazate pe învățarea prin descoperire, simulare, analiza surselor istorice, lectura reprezentărilor cartografice, dezbateră, jocul de rol, proiectul. Acestea au avantajul de a permite alternarea formelor de activitate și favorizează evidențierea dimensiunii holistice a învățării. Experiențele anterioare de învățare pot să fie astfel corelate cu noile învățări.

Elementele metodologice specifice ale acestei discipline se referă la următoarele grupe de probleme:

- corelarea programelor de istorie și de geografie pentru clasa a IV-a, astfel încât acestea să aibă un caracter interdisciplinar mai pronunțat;
- opțiunea pentru modalități moderne de instruire, care să le permită elevilor să ia parte la construirea cunoașterii, în mod deosebit prin analiza obiectivă a realității înconjurătoare (orizontul local), sub raportul elementelor de istorie și geografie locală;
- sporirea contribuției acestor discipline școlare la educația civică a elevilor;
- formarea unor deprinderi inițiale minimale pentru construirea bazelor educației permanente.

Dintre aspectele metodologice care au legătură directă cu domeniile de cunoaștere pe care le reprezintă istoria și geografia, două pot fi considerate determinante pentru organizarea experiențelor de învățare pe care le favorizează programa: familiarizarea cu diversitatea surselor istorice, pentru domeniul istoriei și trecerea succesivă de scară de la dimensiunile orizontului apropiat la cele ale planetei, pentru geografie.

¹ Capacitatea de transfer a ceea ce a învățat elevul la noile situații se constituie într-un indicator important al învățării adaptative, flexibile. Transferul poate fi identificat la o varietate de niveluri (de la un set de concepte la altul, de la o disciplină la alta, de la un an școlar la altul și din cadrul școlii în viața de zi cu zi, în activitățile nonformale (ISE, 2003).

Formarea competențelor legate de analiza surselor istorice este un obiectiv de predare care va orienta demersul de predare-învățare-evaluare pe toată durata școlarității. Din această perspectivă, strategiile didactice focalizate pe utilizarea surselor istorice trebuie să ia în considerare elemente precum categoria formală de sursă, categoria cronologică, utilitatea sursei în atingerea obiectivelor de predare. Conceptul cheie care trebuie să stea în atenția este cel de multiperspectivitate, însemnând ”Un mod de a gândi, a selecta, a examina și a utiliza dovezi provenind din diferite surse pentru a lămuri complexitatea unei situații și pentru a descoperi ceea ce s-a întâmplat și de ce” (Stradling, R.: 2001). Un demers didactic focalizat pe înțelegerea multiperspectivității înseamnă a ajuta elevii să exerseze modalități de analiză a faptelor/proceselor istorice pentru a înțelege ceea ce s-a întâmplat în trecut și de ce. Activitățile propuse trebuie să contribuie la înlăturarea stereotipurilor, a discriminării și a automatismelor de gândire, precum și la cultivarea spiritului tolerant.

Prin studiul geografiei în clasa a IV-a, elevii iau cunoștință de realitatea înconjurătoare folosind observarea ei directă. Se realizează, astfel, o bază minimă de abordare științifică a realității observate, care se va dezvolta prin studierea geografiei, în clasa a V-a și a științelor naturii (biologie, fizică, chimie) în clasele a V-a – VIII-a. În conceperea demersului didactic, învățătorii/ institutorii vor alege metodele și tehnicile de predare – învățare în funcție de ritmul de învățare și de particularitățile elevului, asumându-și rolul de ghid și de colaborator al elevului.

Curriculumul școlar în ansamblul său se bazează, în mod predominant, pe **observarea directă a unor imagini oferite**. Pe baza acestora pot fi puse în evidență anumite caracteristici ale lucrurilor analizate. Este un demers preponderent exploratoriu, care își propune:

- observarea atentă a elementelor ce forează realitatea înconjurătoare;
- înțelegerea și explicarea elementelor observate;
- interpretarea unor diagrame, grafice și tabele;
- formarea deprinderii de analiză minimă;
- formarea competenței de rezumare, clasificare și argumentare a faptelor observate.